

Kunstverzamelaar Maurice Verbaet schenkt een monumentale sculptuur van Tapta aan het KMSKA. Wat drijft Maurice Verbaet? Wie is Tapta? En om wat voor soort werk gaat het? ZAAL Z sprak met de mecenas.

Maurice Verbaet: 'Ik wil mijn passie voor kunst delen'

Door Eric Rinckhout
Portretfoto door Siska Vandecasteele

Maurice Verbaet in zijn kunstdepot

'Ik wilde al heel lang een werk van Tapta aan het KMSKA schenken,' zegt Maurice Verbaet. 'De tijd is er nu rijp voor. Het ontbreken van een Tapta in het museum was een echte lacune. Ik heb haar oeuvre zo'n vijftien jaar geleden ontdekt dank zij Camille Brasseur, mijn vroegere wetenschappelijk medewerker. Zij had een expositie van Tapta verzorgd in 2007 in São Paulo. Toen ik haar werk voor het eerst zag, stond ik paf.'

Halve god

Wat heeft u in Tapta geraakt?

Maurice Verbaet 'Het gaat om het buikgevoel. Ik word gewoon verliefd op een werk, zoals dat bij James Ensor en Fred Bervoets ook het geval was. Tapta heeft aanvankelijk een enorme invloed gehad door haar monumentale sculpturen in textiel. Vanaf 1980 begon ze werk in neopreen te maken. Ik kende dat niet: neopreen is synthetisch rubber. Het wordt gebruikt als isolatiemateriaal en in duikerspakken. Dat jaar nam Tapta deel aan de expo *Les Rideaux* in Lausanne, waar ze gordijnen in neopreen toonde (*lacht*). Dat was choquerend. Ik heb het heel erg voor haar grote, zwarte neopreen sculpturen: ik zie daar mijn favorieten Richard Serra en Alexander Calder in.' 'Ook haar persoonlijkheid spreekt me enorm aan, hoewel ik haar nooit ontmoet heb. Ik heb wel met

Tapta, *Tailler-Ouvrir*, (1990), installatie in neopreen met metalen buizen, bouten en schroeven, 200 x 250 x 100 cm, KMSKA, inv.nr. 4183. Te zien in zaal 4.3 Kleur.

'Ik heb een goede verstandhouding met het KMSKA. Ik zal altijd met plezier helpen waar ik kan en bruiklenen geven.'
Maurice Verbaet

← Tapta tijdens de installatie van *Formes pour un espace souple* in 1974 in het toenmalige Paleis voor Schone Kunsten (nu Bozar) in Brussel.
Foto Archief Tapta, Maurice Verbaet Center, Antwerpen

'Ik word verliefd op een oeuvre, dat is de eerste voorwaarde. Ik kan niets aan de man brengen waar ik geen voeling mee heb.' *Maurice Verbaet*

veel mensen gesproken die haar goed gekend hebben. Tapta was een vrouwelijke kunstenaar met mannelijke trekken. Ze stond als een man voor je, altijd in het zwart gekleed: zij had het voor het zeggen. Ook als docent aan La Cambre in Brussel heeft ze enorme invloed gehad. Ann Veronica Janssens, een van haar studenten, spreekt over Tapta als over een halve god. We hebben over Tapta dan ook een film met veel getuigenissen gemaakt.'

Welk werk heeft u aan het KMSKA geschonken?

'Een sculptuur in neopreen: *Tailler-Ouvrir* uit 1990. Het werk bestaat uit twee delen, respectievelijk 170 en 140 kilo zwaar. Het is twee meter hoog, 2,5 meter breed en één meter diep. Dat zet je niet zomaar ergens. Je kan het open en zelfs bijna dicht presenteren. De onderdelen van zo'n rubbersculptuur zitten aan elkaar vast met bouten en worden gesteund door stalen balken. De sculptuur komt in de zaal Kleur van het KMSKA. Niet op een sokkel, maar rechtstreeks op de witte vloer.'

Overrompelend Kongo

Waar komt de naam Tapta vandaan?

'Tapta is een pseudoniem. Haar echte naam is Maria Wierusz-Kowalski, haar meisjesnaam is Maria Irena Boye. "Tapta" was kort en krachtig, het klinkt zelfs mannelijk. Haar oudste zus vertelde dat Maria als kind haar speelgoed in een kring om zich heen opstelde en dan danste en zong: "Ik ben Tapta, Tapta, Tapta." Zo heeft ze die naam gekregen.'

Wie was zij?

'Tapta werd in 1926 in Polen geboren. Samen met haar echtgenoot was ze tijdens de Tweede Wereldoorlog in Warschau betrokken bij de gewapende opstand tegen de Duitse bezetter. Die revolutie werd bloedig neergeslagen en ze werden gevangen genomen. Kort nadat ze bevrijd waren door de Russen besloten ze niet naar het Oosten maar naar het Westen te reizen. In 1945 arriveerden ze in België. Haar man kon hier zijn ingenieursstudies voortzetten en Tapta schreef zich in aan de École Nationale Supérieure d'Architecture et des Arts Visuels – La Cambre dus –, waar ze in 1949 aan het textielatelier afstudeerde. Haar man kreeg kort daarna werk als ingenieur-architect op een scheepswerf in Kongo. Daar hebben ze tien jaar gewoond. Tapta kwam er in contact met textiel en raakte onder de indruk van de uitgestrektheid van het land en het overrompelende van de natuur. Het organische en het monumentale komen dan ook terug in haar vroege textielsculpturen.'

Return

Tapta is in 1997 overleden. Zijn er erfgenamen?

'Ja, twee kinderen: Joanna en Michel. Zij zijn allebei ingenieur-architect. Zij hadden veel maquettes en monumentaal werk van Tapta, dat helaas in zeer slechte omstandigheden opgeslagen was in een oude boerderij in Wallonië. Ik moet daar geen tekening bij maken, zeker? Textiel is al fragiel van zichzelf. Omdat het vochtig gestockeerd was en ongedierte er vrij spel had, was nogal wat werk hopeloos verloren. We hebben gerestaureerd wat kon. De neopreen werken waren in redelijke staat.'

Wat moet ik me voorstellen bij de maquettes?

'Dat zijn modellen, ontwerpen voor monumentale sculpturen. Ik bezit de rechten op al het werk van Tapta. In overleg met de kinderen heb ik de copyrights overgekocht, ook op de modellen. Dat is juridisch helemaal in orde. Op basis van een maquette kan ik acht exemplaren van een sculptuur op groot formaat laten maken. Vergeet niet: ik heb zwaar

'Ann Veronica Janssens, een van haar studenten, spreekt over Tapta als over een halve god.' Maurice Verbaet

geïnvesteerd, ik wil daar toch een bepaalde return op. Maar dat is niet mijn drijfveer. Ik word verliefd op een oeuvre, dat is de eerste voorwaarde. Ik kan niets aan de man brengen waar ik geen voeling mee heb.' 'De originele sculpturen van Tapta zal ik nooit verkopen. Dat is de basis voor de verdere studie van haar oeuvre, net zoals haar archief. Dat bezit ik ook en dat blijft allemaal in onze collectie. Wij doen ons werk. Ik zet een van mijn medewerkers op Tapta, net zoals ik dat doe voor onder anderen Jean Rustin en Pierre Célice, twee Franse kunstenaars die wij vertegenwoordigen. In het geval van Rustin moeten we dertigduizend documenten in kaart brengen... We hebben een organisatie die dertien mensen telt: een sterk, gespecialiseerd team, dat ook instaat voor restauratie en transport.'

Toenemende bekendheid

Waar kunnen we nog werk van Tapta zien?

'De Nationale Bank van België heeft een prachtig wandtapijt en tegenover het universitair ziekenhuis Sart-Tilman in Luik staat de neopreen sculptuur Transit. Dé blikvanger is ongetwijfeld het monumentaal werk *Esprit ouvert* aan het Noordstation in Brussel: zeventien meter hoog en twaalf meter breed. Niemand weet dat dat van haar is. Het is zoals met Jacques Moeschal: die kent ook niemand, maar zijn betonnen sculpturen op de E17 aan de Franse grens en op de E40 in Groot-Bijgaarden kennen we allemaal. *Esprit ouvert* van Tapta is in 1997 onthuld: het jaar waarin ze plots stierf en waarin haar moederland Polen haar oeuvre ontdekte dankzij een grote tentoonstelling in Warschau.'

U hebt werk van Tapta getoond in het Maurice Verbaet Center in Antwerpen en op de expo *Belgitudes in 2022* in het LAAC van Duinkerke. Vorig jaar was er de groepstentoonstelling *Espaces Souples* in Wiels. Toch blijft Tapta een geheimtip.

'Tapta heeft nog niet de bekendheid die ze verdient. Maar dat is aan het veranderen. Het toeval speelt daarbij een rol. Drie jaar geleden – net toen de onderhandelingen met de kinderen van Tapta, de erfgenamen dus, rond waren – kreeg ik telefoon uit Warschau. Marika Kuzmizc van de kunstacademie in Warschau en Liesbeth Decan van LUCA School of Arts in Brussel wilden een kleine Tapta-expo

opzetten in de Arton Stichting in Warschau. Daar heb ik aan meegewerkt en heb ik voor transport gezorgd. Door dat succes heeft Liesbeth Decan het project voorgesteld aan directeur Dirk Snauwaert van het centrum voor hedendaagse kunst Wiels. Daar is Tapta in 2023 geconfronteerd met drie levende kunstenaars.'

'Intussen bereidt het Zwitserse Museum Susch in Engadine een groot overzicht Tapta voor, *Flexible Forms*, met haar werken in textiel en neopreen. Die expo loopt van 20 juli tot eind november 2024. Er wordt een prachtig boek gepubliceerd. Een van de auteurs is de curator van de expo over Magdalena Abakanowicz, die vorig jaar in Tate Modern liep. Abakanowicz is een Poolse textielkunstenaar van dezelfde generatie als Tapta. Het is een meevaller dat er drie tentoonstellingen in twee jaar tijd zijn. De trein is vertrokken. Voor een tiental andere kunstenaars uit mijn collectie, zoals Rustin en Célice, maar ook Willequet, Dusépulchre, Maury en Guiette, is er nog werk aan de winkel, maar vroeg of laat komen ook zij tot hun recht. Ik beschouw het als mijn missie om onderkende maar niet oninteressante kunstenaars te verdedigen.'

Passie delen

Er groeit ook iets nieuws vlak bij Wiels.

'We hebben in Brussel een industrieel pand gekocht, een voormalig metaalverwerkend bedrijf op de Van Volxelaan vlak bij Wiels en Stichting A. Vorst wordt stilaan een "art hub", spannender dan de Louizalaan (*lacht*). Ik kies voor een combinatie van galerie en museum met expo's, evenementen, lezingen en films. Ik hoop dat alles in het najaar klaar is. We hebben een collectie van 15 à 20.000 werken, voornamelijk Belgische kunst uit de tweede helft van de 20ste eeuw. We kunnen monografische tentoonstellingen maken van René Guiette, Francis Dusépulchre, Pierre Célice, Tapta en Jean Rustin, over wie we ook films en monografische publicaties maken.'

Hoe is de relatie tussen de kunstverzamelaar en de museumwereld?

'Ik heb een goede verstandhouding met het KMSKA. Ik zal altijd met plezier helpen waar ik kan en bruiklenen geven. Met het Middelheimmuseum lopen

nu besprekingen om een sculptuur van Tapta aan te kopen. Een mogelijkheid is een versie zoals in Sart-Tilman: een vierdelig diepzwart werk tussen de bomen van Middelheim zou prachtig zijn. Ik hoop dat dit jaar de beslissing valt.'

Wat drijft u?

'Passie. Het is soms sterker dan mezelf. Ik zie nagevoel alles wat op de commerciële markt verschijnt en soms koop ik – tegen beter weten in. Dan geef ik te veel geld uit. Mijn zeven kinderen fronsen dan hun wenkbrauwen (*lacht*). Toen ik het Verbaet Center in Antwerpen sloot, heb ik een galerie in Knokke geopend en ben ik beginnen verkopen. Dat was verschrikkelijk. Mijn eerste verkoop was een werk van Pol Mara - dat was een steek door mijn hart. Wat ik verkoop, kan ik gelukkig compenseren door nieuw werk aan te kopen (*lacht*). Ik vind het ook zeer belangrijk om aan de juiste mensen en de juiste verzamelaars te verkopen. Daar gaat heel mijn leven over. Ik geniet ervan om mijn passie voor kunst met anderen te delen.'

BIO

Maurice Verbaet

- geboren in 1952
- voormalig ondernemer
- verzamelt kunst sinds de jaren 1970
- 2012: toont voor het eerst zijn collectie in het museum van Elsene: *Belgische kunst, een moderne eeuw*
- 2015: verkoopt zijn vroege modernisten en focust op de naoorlogse Belgische kunst
- kunstcollectie en expertisecentrum met restauratieatelier in Antwerpen
- 2015-2019: Maurice Verbaet Art Center in Antwerpen
- vanaf 2019: Maurice Verbaet Gallery in Knokke

Tapta, *Esprit ouvert*, 1997, roestvrij staal, 1700 x 1200 x 500 cm, vlakbij Noordstation Brussel. © In opdracht van Proximus (vroeger Belgacom) en WTC nv; beheerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Foto Kris Van Beek

BIO

Tapta

- 1926: geboren als Maria Irena Boyé in Polen
- 1944: komt samen met haar echtgenoot Christoph Wierusz-Kowalski naar België
- 1949: studeert af aan het textielatelier van La Cambre in Brussel
- 1950-1960: verblijft in Belgisch Kongo
- 1976-1990: docent aan het textielatelier van La Cambre, dat ze herdoopt tot 'sculpture souple'. Tot haar studenten behoren o.a. Ann Veronica Janssens, Monica Droste en Marie-Jo Lafontaine
- 1997: overlijdt onverwacht